

Vastine Vesa Vuorisen 23.6.2022 tekemään kansalaisaloitteeseen liittyen psykiatrisen toimitilojen sijoituspaikkaan 1.1.2023 alkaen ja psykiatrisen hoidon kehittämiseen 1.1.2023 alkaen.

Vaasalainen Vesa Vuorinen on lähettänyt 25.7.2022 sähköpostitse 23.6.2022 päiväämensä aloitteen Pohjanmaan hyvinvointialueen hallitukselle käsiteltäväksi.

Vuorinen esittää aloitteessaan, että

- * Psykiatrian yksikön toiminta jatkuu myös 1.1.2023 lukien Huutoniemellä
- * Psykiatrisen hoidon kehittämistä 1.1.2023 alkaen
- * Virkanimitykset ja kielitaitovaatimuksessa joustaminen (Ann-Charlott Gröndahl käsittelee myöhemmin)

Tämä vastine käsittelee kahta ensimmäistä aloitetta.

Vastineena Vesa Vuorisen laatimaan aloitteeseen tuomme esiin seuraavaa:

Vaasan sairaanhoitopiirin valtuusto hyväksyi marraskuussa 2016 sairaanhoitopiirin hallituksen hyväksymän Sote-talo suunnitelman. Nykyisin talo tunnetaan nimellä H-talo ja se valmistuu syksyllä 2022. Tämä päätös tarkoitti sitä, että mielenterveyden- ja päihdetyön toiminnot siirtyvät H-taloon ja etenkin erikoissairaanhoidon aikuispsykiatrian toiminta siirtyy kokonaan Hietalahden alueelle H-taloon pois Huutoniemen tiloista. Tämä kokonaisuus on osa VKS 2025 kokonaissuunnitelmaa.

Valmistuessaan H-taloon tulee modernit nykyaikaiset tilat potilaille/asiakkaille sekä henkilöstölle. Lisäksi myös sisäilmaltaan terveet tilat. Yksityisyyden parantuminen yhden hengen huoneiden avulla asiakkaille. H-talo mahdollistaa turvallisemmat tilat ja turvallisuusaspekteihin on kiinnitetty huomiota. Uusia hoitomenetelmiä mm. turvasolu –hoitomalli, rauhoittumishuoneet, digitaaliset hoitomuodot. Safewards hoitokulttuurin jatkuminen ja toiminnallisten prosessien kehittäminen sujuviksi. Lisäksi toiminnan intergaatiota: erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon ollessa yhdessä samassa talossa: psykiatria – somatiikka - sosiaalihuolto ja psykiatrian – päihdehoito.

Päätös noudattaa STM:n suositusta (Mieli 2009), jossa psykiatrisen sairaalahoidon kehittämisen tavoitteeksi asetetaan kaikkien psykiatristen sairaalaosastojen asteittainen siirtyminen yleissairaaloiden yhteyteen vähemmän laitostavaksi ja leimaavaksi hoidoksi. Näin ollen mielenterveys- ja päihdeongelmaisten somaattinen sairastaminen voidaan paremmin ottaa huomioon tutkimuksessa ja hoidossa.

H-talon suunnittelu

Valtuuston päätöksen myötä on H-taloa suunniteltu sekä rakennuttajan että tulevien käyttäjien ja asiakasraadin toimesta. Tavoitteena oli, että asiakaslähtöisyys olisi merkittävin tekijä taloa suunniteltaessa. Suunnitteluvaiheessa järjestettiin tilaisuus 11.1.2017, jossa asiakasraati otti kantaa kaikkien palvelualueiden (mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, erikoissairaanhoido) suunnitelmiin eli mitä tulisi huomioida asiakkaan näkökulmasta uutta H-taloa rakennettaessa. Tämän suunnittelupäivän pöytäkirja liitteenä. Suunnittelupäivän myötä saatiin hyviä ohjeita ja neuvoja talon suunnitteluun mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden näkökulmasta.

H-taloon siirtyviä toimintoja ja siihen liittyviä prosesseja on suunniteltu moniammatillisesti johtavien virkamiesten johdolla. Prosessien ja tilojen suunnitteluun on osallistettu yksiköiden esimiehiä ja heidän kauttaan myös yksiköiden henkilökuntaa. Toimintaa on suunniteltu moniammatillisesti ja yhdessä Vaasan kaupungin toimijoiden kanssa. Suunnittelussa on myös hyödynnetty kokemusasiantuntijaa (MiePä työryhmä 2017). Suunnittelussa on ollut avohoidon ja päihdepsykiatrian osaston prosessi. Näitä prosesseja suunniteltaessa on selvitetty myös asiakkaiden näkemyksiä asiaan anonymisti kyselylomakkeella. Uusina toiminnallisina prosesseina ovat päihdepsykiatrisen potilaan päivystyksellinen hoitoon saapuminen, M1 potilaan saapuminen, selviämis- ja katkaisuhoidon saapuminen (matala kynnyks). Myös muita avohoidon ja hoito-osastojen prosesseja kuvataan edelleen. Tärkeänä nähdään mielenterveys- ja päihdeasiakkaan vastaanotto päivystyksessä ja turvallinen siirtyminen osastohoitoon. Riskienkartoitus on myös tehty asianmukaisesti.

Suunnittelun keskeisiä aiheita ovat olleet asiakas/potilasturvallisuus, henkilöstöturvallisuus, toimivat asiakasprosessit, asiakkaiden erityistarpeet (stigma, ennakkoluulot, turvallinen ympäristö), hyvä kohtaaminen ja toimivat tilaratkaisut sekä avo- että osastohoidossa.

Psykososiaalisen toimialan johtavat viranhaltijat tunnistavat haasteet joita muutto pois tutusta Huutoniemen alueesta aiheuttaa asiakkaan ja omaisen näkökulmasta. Haluamme tuoda esiin, että H-talon suunnittelussa käytetty ammattitaito ja osaaminen edustavat ammattilaisia, jotka tunnistavat nykypäivän mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden palvelutarpeet ja hoitoonohjauksen keskeiset indikaattorit. Suunnittelu on noudattanut STM:n mielenterveys- ja päihdesuunnitelmaa 2009-2015 ja pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman Mielenterveysstrategiaa 2020-2030. Pohjanmaan hyvinvointialueen kuntayhtymässä Psykososiaaliset palvelut -toimiala vastaa koko palveluverkostosta ja erikoissairaanhoido on yksi osa tätä palveluverkostoa.

Järjestöjen lausunnot liittyen H-taloon muuttoon

Vesa Vuorinen on nostanut kansalaisaloitteessaan esiin tärkeitä huolenaiheita. Vesa Vuorisen edellistä kansalaisaloitetta (31.3.2022) käsiteltiin hyvinvointi kuntayhtymän hallituksessa 14.6.2022.

Kyseiseen aloitteeseen liittyen halusimme kuulla alueen mielenterveys- ja päihdepalveluita edustavilta järjestöjä psykiatrian toimintojen siirtämisestä H-taloon. Kannanotot pyydettiin seuraavilta järjestöiltä: Finnfam, Vaasan Setlementtiyhdistys, Mielle ry ja Vaasan Mielenterveystoiminnan. Heidän vastauksensa liitteenä (Liite 2).

Lyhyesti totean, että yhdistykset toivoivat enemmän yhteistyötä ja asiakkaiden ja omaisten kuulemista muutoksia tehtäessä ja niistä päätettäessä. Hietalahteen muuton suhteen toivottiin saattaen mallia, että varmistetaan siitä, ettei asiakkaat jää vaille hoitoa ja varmistetaan turvallinen siirtyminen. Palveluverkosto koettiin pirstaloituneena ja selkeä tarve on kokonaisvaltaiselle hoidolle. Järjestöt nostivat myös esiin selkeän suunnitelman ja tiedottamisen tarpeen muuttoon liittyen sekä asiakkaille että omaisille.

Psykiatrisen hoidon nykytila Pohjanmaan hyvinvointialueella

Valtakunnallinen strateginen linjaus on jo vuosien ajan ollut siirtää hoidon painopistettä psykiatrisesta osastohoidosta yhä enemmän avohoitopainotteisempaan suuntaan. Avohoitoa on koko ajan kehitetty vastaamaan akuutteihinkin hoidon tarpeisiin. Psykiatrian osastojen kuormitus vaihtelee, mutta on kuitenkin viime vuosien aikana vakiintunut. Hoitojaksot ovat lyhentyneet ja hoitojakson jälkeen hoitoa on jatkettu avohoidossa asiakkaan omalla paikkakunnalla.

Osastohoitoa on jouduttu ajoittain toteuttamaan ylipaikoilla ja tämä on varmastikin aiheuttanut sen, että asiakasta ei ole pystytty aina ottamaan hoitoon osastolle. Asiakkaiden hoito on kuitenkin näissäkin tilanteissa pyritty järjestämään avohoidon keinoin. On myös tunnistettavissa, että osastohoidon kuormituksen helpottamiseksi alueeltamme puuttuu ns. vaativan kuntoutuksen yksikkö mielenterveys- ja päihdeasiakkaille. Tällainen yksikkö palvelisi palveluketjua siten, että asiakas pystyisi siirtymään nopeammin tutkimus- ja kuntoutusosastolle ja tutkimus- ja kuntoutusosastolta puolestaan asiakas pystyttäisiin siirtämään vaativan kuntoutuksen yksikköön. Tällainen yksikkö olisi nimenomaan sellaisille asiakkaille, jotka eivät ole vielä kotiutuskunnossa, mutta eivät myöskään tarvitse enää intensiivistä erikoissairaanhoidon hoitoa, vaan tukea ja ohjausta kotiutumiseen. Yksikköä voitaisiin myös käyttää mahdollisesti intervallihoidon. Vaativan kuntoutuksen yksikön tarpeesta on käyty keskustelua sekä psykososiaalisten palveluiden toimialan johtavien virkamiesten kesken kuin myös hyvinvointikuntayhtymän johtavien virkamiesten kesken.

Vuoden 2022 alusta psykososiaaliset palvelut on ollut yksi kokonaisuus ja toimialan tavoitteena on vahvistaa perustason palveluja koko Pohjanmaan alueella. On syytä huomioida, että asiakkaamme saavat hyvää ja laadukasta palvelua lähellä omaa asuinpaikkaansa ja alueellisesti erikoissairaanhoidon tasoista hoitoa pystytään antamaan myös psykososiaalisissa keskuksissa, joita alueellamme on kolme. Osa asiakkaistamme tarvitsee erikoissairaanhoidon osastohoitoa tai erikoissairaanhoidon yksikössä

toteutettuja avohoidon palveluita. Psykiatrian yksikköön päätyvät asiakkaat muodostavat kuitenkin murto-osan asiakaskunnastamme. On tärkeää, että pystymme tarjoamaan etenkin akuutissa hoidontarpeessa olevalle asiakkaalle vuodeosastopaikan ja pystymme auttamaan häntä, kun hänen mielenterveytensä järkkyy tai päihderiippuvuus vaatii osastohoitoa. Olemme toimialalla luottavaisia, että pystymme saavuttamaan tuloksia palvelujen kehittämisessä, mutta samalla se vaatii pitkäjänteistä suunnittelua ja malttia.

Psykososiaaliset palvelut tarjoavat sekä perustason, erikoissairaanhoidon että sosiaalihuollon palveluita. Integraation myötä palveluissa toimii jo nykyisellään lähetteetön, matalan kynnyksen palvelu, kaikissa peruspalveluissa sekä lisäksi pohjoisen ja eteläisen alueemme erikoissairaanhoidon palveluissa osana asiakkaan hoitoketjua. Keskisellä alueella yhteispäivystyksessä toimii erikoissairaanhoidon palveluissa psykiatrian päivystävät sairaanhoitajat, joka on matalan kynnyksen palvelua 24/7 päivystyksellisissä psykiatrian palvelun tarpeissa. Heidän toimestaan asiakkaat ja läheiset saavat apua ja palveluohjausta äkillisissä tarpeissaan.

Lähetteetön toiminta on kiistatta asiakaslähtöinen palvelumuoto. Tämä edellyttää ensin rakenteiden ja hoitomenetelmien kehittämistä, uudenlaista ajattelua ja suunnitelmaa. Toimialan sisällä käydään jatkuvaa keskustelua kehittämistyön edistämiseksi asiakkaidemme parhaaksi. Tämä tehdään yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Keskisellä alueella, lähinnä Vaasassa, asiakasvirrat ovat suurimmat, mikä haastaa psykiatrian erikoissairaanhoidon nykyrakenteellaan ja resursseillaan, mikäli kyseistä toimintamallia sovellettaisiin tänä päivänä. Toiminnan muutos edellyttäisi esimerkiksi, että lähetteettömästi erikoissairaanhoidon palveluun saapuvat asiakkaat, voitaisiin tarvittaessa ohjata saumattomasti peruspalveluihin yhteiskäyttöllisen ajanvarauksen avulla hoidon tarpeen arvioinnin jälkeen. Rakennemuutoksessa tulisivat avohoidon painopiste olla peruspalveluiden vahvistamisessa ja siirtämisessä resurssia tähän tarkoitukseen. Tämä siis edellyttäisi ensin rakenteiden ja hoitomenetelmien kehittämistä; uudenlaista ajattelua ja suunnitelmaa. Vuoden 2022 aikana on tehty yhteistyötä hankkeiden kanssa (Prima Botnia, Sotekeskus hanke). Tämä yhteistyön tarkoituksena on ollut hyödyntää valtion myöntämää hankerahaa mahdollisimman tehokkaasti ja järkevästi. Fokus on ollut peruspalveluiden ja matalankynnyksen palveluiden vahvistamisessa mm. menetelmä koulutusten myötä. Tavoitteena on se, että asiakas saisi mahdollisimman nopeasti avun ja intervention hänen haastavassa tilanteessaan. Suunnittelutyötä on tehty yhdessä hankkeiden ja eri toimialojen kanssa. Suunnittelutyössä on huomioitu laajasti kouluterveys- ja huollon, peruspalveluiden ja erikoissairaanhoidon tarpeita liittyen koulutukseen ja yhteistyöhön, jota tulemme toteuttamaan.

Vuoden 2023 budjettiin psykososiaaliset palvelut ovat esittäneet henkilöstölisäyksiä, jotka toteutuessaan vahvistavat ns. nopeaa toimintaa asiakkaan hoidon tarpeen tunnistamisessa ja tukee asiakkaan vointia siten, että välttyttäisiin erikoissairaanhoidon tarpeesta ja asiakasta voitaisiin tukea ja

hoitaa mahdollisimman laadukkaasti avohuollon tuella. Hoidon porrastamista pyritään tehostamaan ja pyritään löytämään asiakasta parhaiten auttava taho jo ensikäynnillä. Näiden tavoitteiden on tarkoitus toteutua vuoden 2023 aikana.

Vastineessa esiin nostettujen asioiden myötä psykososiaalisten palveluiden virkamiesjohto esittää, että muutto H-taloon toteutuu suunnitellusti ja mielenterveys- ja päihdepalveluja tarvitsevien asiakkaiden hoito ja palvelu toteutetaan H-talossa myös 1.1.2023 alkaen. Virkamiesjohto esittää tiedoksi Pohjanmaan hyvinvointialueen hallitukselle tulevaisuuden kehittämissuuntaa tulevalle vuodelle 2023, jossa painopiste on laajasti peruspalveluiden ja matalankynnyksen palveluiden saatavuuden parantamisessa.

Kosti Hyvärinen

Toimialajohtaja

Psykososiaaliset palvelut

Mirja Remes

Psykiatrian johtava lääkäri

Psykososiaaliset palvelut

Tanja Jaakola

Ylihoitaja

Psykososiaaliset palvelut

Marja Mustonen

Mielenterveys- ja päihdehuollonpäällikkö

Psykososiaaliset palvelut

Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue